

KJEMPEBJØRNEKJEKS, TROMSØ PALM

(*Heracleum persicum*-gruppen)

Kjempebjørnekjeks, som opprinnelig kommer fra Asia, har spredt seg vidt i Finland, Sverige og Norge. Det finnes flere arter av kjempebjørnekjeks, som kan være vanskelige å skille fra hverandre, og derfor omtales de vanligvis som kjempebjørnekjeksgruppen. I tillegg til den vanligste kjempebjørnekjeksen (*Heracleum mantegazzianum*) og persisk kjempebjørnekjeks (*Heracleum persicum*), finnes også armensk kjempebjørnekjeks (*Heracleum sosnowskyi*) i Nord-Europa. Kjempebjørnekjeks er skadelige fremmede arter som, på grunn av sin konkurransedyktighet og

tilpasningsevne til vanskelige vekstforhold, effektivt tar over nye leveområder.

Alle tre kjempebjørnekjekksarter kan være farlige for mennesker, da plantens saft kan forårsake alvorlige, brannskadelignende, langsomt helende eller til og med permanente hudskader i kombinasjon med sollys. Håndtering av kjempebjørnekjeks bør gjøres med forsiktighet, og beskyttelsesutstyr bør brukes. Store bestander bør overlates til profesjonelle for bekjempelse.

© LEENA PARTANEN

1. KJENNETEGN

- **Høyde:** 2–5 meter.
- **Blader:** Store, flikete blader som kan bli opptil 3 meter lange sammen med bladstilken.

- **Blomsterstand:** Den forgrenede, kuppelformede blomsterstanden kan være over en halv meter bred. Blomstene er hvite eller lys rosa.
- **Stengel:** Kan ha en diameter på opptil 10 cm og er hårete. Kjempebjørnekjeks og armensk kjempebjørnekjeks har en enkel stengel med røde eller rødbrune flekker.

© KATTI KINNUNEN / WWF

2. SPREDNING

- **Blomstringstid:** Juni–august.
- **Frø:** Frøene modnes i juli–august. En enkelt plante kan produsere opptil 80 000 frø.
- **Spredningsmåter:** Kjempebjørnekjeks formerer seg hovedsakelig ved frø. Frøene spirer godt og kan forbli spiredyktige i jorden i flere år.
- **Voksesteder:** Kjempebjørnekjeks foretrekker solrike og næringsrike voksesteder, men klarer seg også godt i vanskelige forhold. Bestander finnes på jorder, i skoger, langs veikanter og strender. Mange bestander er rømt fra hager og finnes i nærheten av menneskelig bosetning, for eksempel på gamle gårds plasser.

3. BEKJEMPELSESMETODER

- **Timing:** Bekjempelse er enklest å utføre tidlig i vekstsesongen og senest før frøene modnes.
- **Graving med røttene:** Små frøplanter med skjøre røtter kan lukes for hånd med solide arbeidshansker. For større individer kan bekjempelse utføres ved å kutte hovedroten med en spade eller grave opp hele rotsystemet.
- **Slått:** For store bestander er slått med maskin eller ljà den mest effektive metoden. Slått er enklest og tryggest når bestanden er lav.
- **Innsamling av blomsterstander:** Forhindrer produksjon av nye frø. Dette er førstehjelp for å hindre spredning og ofte effektivt, da kjempebjørnekjeks formerer seg hovedsakelig ved frø.
- **Dekning:** Små områder kan svekkes ved å dekke dem med ugjennomtrengelig plast.
- **Oppfølgingstiltak:** Etter bekjempelse bør området overvåkes, da kjempebjørnekjeksfrø kan overleve i frøbanken i flere år.

4. AVFALLSHÅNDTERING

- **Før frøene modnes:** Når bekjempelsen utføres tidsriktig før frøkaplene modnes, kan avfallet samles i hauger og komposteres.
- **Materiale med frø:** Må kastes forsiktig. Samles i doble plastposer og kastes i brennbart restavfall.
- **Lokale retningslinjer:** Sjekk retningslinjene for håndtering av avfall fra fremmede arter i din kommune eller på avfallsstasjonen.

5. NØDVENDIG UTSTYR

- **Beskyttelsesutstyr:** Plantens saft må ikke komme i kontakt med hud og øyne. Nødvendig beskyttelsesutstyr inkluderer beskyttelsesklær (for eksempel en engangsoverall av god kvalitet), vernebriller, åndedrettsvern og gummistøvler.
- **Lukeverktøy:** Spade for å kutte stengelen og grave opp store planter.
- **Slåtteverktøy:** Kjempebjørnekjeks bør slås med ljà. Ved maskinell slått øker risikoen for sprut av plantesaft.
- **Søppelsekker:** For å kaste deler av planter med frø.

